

[Hanne Budtz.]

været inde på det. Navnlig kronens devaluering, men også eengangsskatterne har ramt disse kapitaler, og arveafgifterne berører dem gang på gang væsentlige dele af deres indhold. Ikke mindst hvor besiddelsen er gået over ikke til f. eks. en søn, men en fætter eller fjern slægtning, har arveafgiften været betydelig, og de enkelte besiddere har forøvrigt måttet betale formueskat, selvom de ikke kunne disponere over formuen. Jeg har også forstået på åbningstalen, at man kan frygte yderligere forslag om større arveafgift, ikke mindst for større kapitalers vedkommende; enhver kan derfor indse, at der ikke længere er mulighed for at bevare kapitalen i dens fulde størrelse. Der er i høj grad tale om bristede forudsætninger for det oprindelig oprettede fideikommis.

Den væsentligste årsag til, at mit parti mener, der er grund til at gå ind for dette lovforslag, er, at vi kan anerkende principperne i det og synes, at der ligger et væsentligt moment deri, at en fideikommisbesidder er afskåret fra at øge kapitalen. Der er særlig strenge regler for kapitalens anbringelse i ganske bestemte værdipapirer, statsobligationer og visse kreditforeningsobligationer, en praksis, der udøves gennem justitsministeriet og stammer fra kancelliets tid. Under den sidste verdenskrig blev mange 4½ pct.s obligationer udtrukket i forbindelse med konverteringerne, og der måtte indkøbes 3½ pct.s obligationer til næsten parikurs. Det siger sig selv, at afkastningsevnen for de bestående fideikommisses er yderst ringe; det er uproduktivt for familierne at have sådanne kapitaler stående. Man kan sige, at alt i alt må det være særdeles tvivlsomt, om opretteren af fideikommisset, om han havde kunnet forudse de økonomiske forhold i dag, overhovedet ville have oprettet det.

Den ærede ordfører for socialdemokratiet nævnte, at arvelovskommissionen i sin betænkning har udtalt, at man i nutiden ikke er interesseret i at opretholde en arvelig rigmandsklasse. Det er ikke et synspunkt, der er afgørende for mit parti, men jeg kan nævne, at arvelovskommissionen udtaler følgende — jeg beder om tilladelse til et citat —:

„I nutiden, hvor forholdene veksler så hurtigt, at bestemmelser, som er fornuftige på det tidspunkt, hvor de træffes, snart kan vise sig at være mindre hensigtsmæssige, synes det i det hele ikke heldigt, at testamentariske dispositioner kan træffes med virkning for en altfor fjern fremtid.“

Her peges der også på de bristede forudsætninger for opretteren af pengefideikommisset.

Man ser da også nutildags hyppigt, at fremsynede oprettere af testamenter, der overgiver deres efterladenskaber til legater, giver legatbestyrelsen en vidtstrakt bemyndigelse, netop fordi samfundsforhold og økonomiske forhold veksler så meget, at det formål, man havde med oprettelsen af testamentet eller legatet, i en fjern fremtid ikke længere har gyldighed eller ikke lader sig opfylde.

Man stilles i denne sag hyppigt overfor den påstand, som også det ærede medlem hr. Paabøl var inde på, at den særlige succession er en uretfærdighed overfor enken og de yngre børn, hvadenten det er sønner eller døtre; de fleste pengefideikommisses er oprettet med agnatisk succession, d. v. s. alene for mandlige successorer, selvom en del har både agnatisk og kognatisk succession. Mit parti forstår tilfulde de følelser, der gør sig gældende, når rentenydelser ved besidderens død unddrages enken og de yngre børn, måske alle børnene, men jeg må give det ærede medlem hr. Paabøl ret i, at det er et juridisk ikke særlig holdbart argument, fordi man ved tiltræden af pengefideikommissets rentenydelse er ganske klar over dette forhold. Vi kan på den anden side godt se, at det i praksis i dag, ud fra helt andre samfundssynspunkter, virker stødende, at en enkelt af en søskendeflok fra starten får betydelig større økonomiske fordele end de andre. Navnlig vil jeg mene — og mange med mig — at det i dag virker fuldstændig forældet, når døtre er udelukket fra succession, sådan som det ofte er tilfældet med erektionspatenterne. I dag ønsker forældre, at deres sønner og døtre stilles lige uddannelsesmæssigt og økonomisk.

I dag har de fleste af fideikommisbesidderne udtrykt ønske om afløsning. Det er